

REGELS & VOORWAARDEN 2005

Algemene voorwaarden voor het aanvaarden en uitvoeren van opdrachten tot het ontwerpen van jachten en bedrijfsvaartuigen, of van andere daarop betrekking hebbende werkzaamheden. Opgesteld en aanvaard door de Nederlandse Bond van Jachtarchitecten N.B.J.A. Aan het gebruik van deze 'Regels & Voorwaarden' kunnen geen rechten worden ontleend door niet-leden van de N.B.J.A. Noch de N.B.J.A., noch het bestuur is verantwoordelijk of aansprakelijk voor de beroepsuitoefening of het gedrag van de leden.

1. DEFINITIES

In deze 'Regels & Voorwaarden' wordt verstaan onder:

1.1. N.B.J.A.:

de Nederlandse Bond van Jachtarchitecten, gevestigd te Haarlem. Deze Bond is opgericht 6 mei 1966 en goedgekeurd bij Koninklijk besluit d.d. 21 februari 1968 nr. 105.

1.2. Jachtarchitect:

de natuurlijke persoon, maatschap, vennootschap of rechtspersoon die de opdracht tot het verrichten van werkzaamheden aanvaardt. In deze 'Regels & Voorwaarden' wordt onder de architect mede verstaan de interieurarchitect.

1.3. Opdrachtgever:

a. de natuurlijke persoon, of
b. de vennootschap onder firma, besloten vennootschap, commanditaire vennootschap, maatschap of andere rechtspersoon door wie of namens wie werkzaamheden op het gebied van het ontwerpen van vaartuigen en/of de uitvoering daarvan of het adviseren daarover aan de jachtarchitect worden opgedragen.

1.4. Opdracht:

de overeenkomst waarbij de jachtarchitect zich jegens de opdrachtgever verbindt de door deze opgedragen werkzaamheden te verrichten.

1.5. Vaartuigen:

jachten, bedrijfsvaartuigen en andere schepen.

1.6. Ontwerptekeningen:

tekeningen met een beperkte graad van detaillering, die aangeven: de algemene aard van het getekende onderwerp, voldoende voor een eventuele technische keuring en die geschikt zijn als basis voor gedetailleerde productietekeningen.

1.7. Productietekeningen:

(of: werktekeningen;) gedetailleerde tekeningen en/of data, voor gebruik in het productieproces; deze tekeningen en de productievoorbereiding maken geen deel uit van het ontwerp als bedoeld in punt 1.8. hieronder.

1.8. Het ontwerp:

dit bestaat uit de volgende drie onderdelen gezamenlijk:

1.8.1. Conceptontwerp: een schetsmatig plan bedoeld om inzicht in en een voorstelling van het project te geven.

1.8.2. Voorontwerp: in dit stadium wordt het ontwerp nader vorm gegeven. Dit gedeelte van de opdracht omvat, voor zover van toepassing:

a. een algemeen plan, waarin de indeling en de vormgeving voldoende worden vastgelegd, dit algemeen plan is gebaseerd op een voorlopig lijnenplan en op voorlopige berekeningen met betrekking tot gewicht, tuigage, stabiliteit en motorvermogen;
b. informatie met betrekking tot de opzet van de constructie;
c. een beknopt bestek, eventueel verwerkt in de tekening(en); één en ander voldoende uitgewerkt om ter zake kundige werven in staat te stellen een kostenraming te maken.

1.8.3. Definitief ontwerp: in dit stadium wordt het ontwerp definitief vastgelegd door middel van ontwerptekeningen, als hierboven gedefinieerd in punt 1.6. Dit gedeelte van de opdracht omvat, voor zover van toepassing:

a. het algemeen plan;
b. het bestek;
c. het lijnenplan;
d. het constructieplan;
e. het zeilplan, c.q. profielplan;

f. tekeningen van kiel en roer;

g. het dekplan;

h. de machinekamerindeling;

i. schema's voor de belangrijke systemen;

j. het inrichtingsplan met hoofdmaten van de betimmering;

k. andere ontwerptekeningen, die nodig zijn voor de bouw van het vaartuig;

l. berekeningen met betrekking tot: gewicht, tuigage, stabiliteit en prestaties;

m. het (doen) toetsen van het ontwerp aan de wettelijke voorschriften en aan de in het bestek genoemde eisen, welke van toepassing zijn op het onderhanden schip, tenzij nadrukkelijk anders is bepaald.

1.9. Aanbesteding:

het - namens de opdrachtgever - uitvoeren van werkzaamheden, die samenhangen met het aanbesteden van het vaartuig.

1.10. Revisietekeningen:

tekeningen voor het schip, zoals gebouwd.

1.11. Variant:

een nieuw te maken (voor-)ontwerp, waarin essentiële wijzigingen zijn aangebracht ten opzichte van een voorgaand (voor-)ontwerp.

1.12. Bouwbegeleiding:

het volgen van de bouw en het vertegenwoordigen van de opdrachtgever in zaken die op de bouw betrekking hebben.

1.13. Bouwsom:

de verkoopprijs van het vaartuig af werf, exclusief BTW.

1.14. Bouwcontract:

De overeenkomst tussen werf en opdrachtgever betreffende de bouw van het vaartuig. Daarin zijn onder meer vastgelegd:

a. de constructie, overeenkomstig het voorontwerp;
b. de leveringsomvang;
c. de levertijd; en
d. de bouwsom en de betalingstermijnen.

1.15. Seriebouw:

het bouwen of doen bouwen van meerdere vaartuigen naar hetzelfde ontwerp. Onderscheiden worden:

1.15.1. Kleine serie: een aantal van twee tot tien stuks per jaar;

1.15.2. Grote serie: een aantal van elf of meer stuks per jaar.

1.16. Bouwrecht:

het recht tot het uitvoeren of doen uitvoeren van het ontwerp. Dit wordt onderscheiden in:

1.16.1. Bouwrecht: het recht tot het éénmaal (doen) uitvoeren van het ontwerp.

1.16.2. Seriebouwrecht: het recht tot het meermalen (doen) uitvoeren van het ontwerp.

1.16.3. Exclusief (serie)bouwrecht: het recht om met uitsluiting van anderen het ontwerp éénmaal (in serie) uit te voeren of te doen uitvoeren.

1.17. Honorarium:

het aan de jachtarchitect te betalen bedrag voor de vakkundigheid, creativiteit en werkzaamheden van de jachtarchitect en zijn medewerkers en van eventueel door de jachtarchitect ingeschakelde andere personen en/of bedrijven, voor de uitvoering van de vastgelegde opdracht conform deze 'Regels & Voorwaarden'.

1.18. Geadviseerd tarief:

het voor een bepaald soort ontwerp geadviseerde honorarium, dat is opgebouwd uit tarieven, die zijn uitgedrukt in een percentage van de bouwsom. Onderscheiden worden:

a. een tarief voor verbouwingen en voor op bijzondere wijze uitgevoerde jachten;

b. een tarief voor gewone jachten en bijzondere bedrijfsvaartuigen;

c. een tarief voor gewone bedrijfsvaartuigen;

d. een tarief voor seriebouw in grote series.

REGELS

2. TOEPASSELIJKHEID

2.1. Toepassing.

Deze 'Regels & Voorwaarden' zijn van toepassing op iedere aanbidding van en overeenkomst met de jachtarchitect, evenals op iedere opdracht van de opdrachtgever waarop de jachtarchitect deze 'Regels & Voorwaarden' van toepassing heeft verklaard; zulks voor zover niet door partijen uitdrukkelijk van deze 'Regels & Voorwaarden' is afgeweken. Dit moet duidelijk blijken uit de aanbidding of overeenkomst.

2.2. Uitsluiting.

De opdrachtgever aanvaardt de toepasselijkheid van deze 'Regels & Voorwaarden' met uitsluiting van eventuele door hem gehanteerde algemene voorwaarden.

2.3. Voorrangregel.

Ingeval evenwel op een aanbidding, opdracht en/of overeenkomst ook andere algemene voorwaarden van toepassing zijn verklaard waardoor bepaalde bedingen tegenstrijdig zijn, hebben deze 'Regels & Voorwaarden' de voorrang.

2.4. Vertalingen.

Indien deze 'Regels & Voorwaarden' zijn vertaald in een vreemde taal, is voor de uitleg van de vertaling de Nederlandse tekst doorslaggevend.

3. RELATIE TUSSEN OPDRACHTGEVER EN JACHTARCHITECT.

3.1. Vertrouwen.

In de relatie tot zijn opdrachtgever geldt dat de jachtarchitect de vertrouwensman is, die raad geeft in technische en esthetische aangelegenheden, die de belangen van zijn opdrachtgever naar beste weten en kunnen behartigt en diens wensen zo goed mogelijk realiseert.

3.2. Gemachtigde.

Tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen, treedt de jachtarchitect bij de vervulling en afwikkeling van een hem verleende opdracht op als gemachtigde van de opdrachtgever, met inachtneming van de afspraken tussen de opdrachtgever en de jachtarchitect en deze 'Regels & Voorwaarden'.

4. DE OPDRACHT

4.1. Onderdelen van de opdracht.

De opdracht aan de jachtarchitect omvat één of meer van de volgende onderdelen:

a. het maken van een conceptontwerp;
b. het maken van een voorontwerp;
c. het assisteren bij of het verzorgen

- van het aanvragen van en de beoordeling van offerten;
- d. het aanbesteden van de bouw;
- e. het maken van het definitieve ontwerp;
- f. het maken van de productietekeningen;
- g. de bouwbegeleiding;
- h. het verstrekken van adviezen;
- i. het verlenen van hulp en bijstand;
- j. het verrichten van expertises;
- k. andere diensten.

4.2. Omvang van de ontwerpopdracht.

- 4.2.1. Een opdracht tot het maken van een conceptontwerp omvat het maken van het in 1.8.1. genoemde schetsmatige plan.
- 4.2.2. Een opdracht tot het maken van een voorontwerp omvat de in 1.8.2. genoemde werkzaamheden.
- 4.2.3. Een opdracht tot het maken van een definitief ontwerp omvat alle in 1.8.3. genoemde werkzaamheden.

4.3. Omvang van een opdracht voor het begeleiden van de aanbesteding.

Deze opdracht omvat het assisteren bij, dan wel het verrichten van de werkzaamheden die samenhangen met:

- a. het aanvragen van offerten voor de bouw van het vaarttuig;
- b. de beoordeling van offerten;
- c. het aanbesteden van de bouw.

4.4. Omvang van een aanvullende opdracht voor het maken van productietekeningen.

Deze opdracht omvat het maken van de in de opdracht genoemde productietekeningen.

4.5. Omvang van een opdracht voor bouwbegeleiding.

- 4.5.1. Een opdracht voor bouwbegeleiding omvat als regel de volgende werkzaamheden, tenzij anders is overeengekomen:
  - a. het geven van aanvangsinstructies aan de werf;
  - b. het brengen van een door de jachtarchitect nodig geacht aantal bezoeken aan de werf voor het houden van algemeen toezicht op de uitvoering en voortgang van de werkzaamheden;
  - c. het uitvoeren van de door de jachtarchitect nodig geachte controles en manoeuvres tijdens de technische proefvaart.
- 4.5.2. Door de opdracht voor bouwbegeleiding verkrijgt de jachtarchitect de in 7.1. genoemde bevoegdheden.

4.6. Vastlegging van een opdracht.

- 4.6.1. Aanbieding. Iedere aanbidding is geheel vrijblijvend. Dit geldt ook wanneer een termijn voor aanvaarding wordt genoemd. De aanbidding kan slechts dan niet worden herroepen, indien dit uitdrukkelijk is medegedeeld.
- 4.6.2. Totstandkoming. De opdracht wordt geacht te zijn tot stand gekomen zodra:
  - a. de opdrachtgever de bijstand of voorlichting van de jachtarchitect heeft ingeroepen en de jachtarchitect vóór de aanvang van zijn werkzaamheden tegenover de opdrachtgever duidelijk heeft laten blijken, dat hij dit beschouwt en aanvaardt als een opdracht en
  - b. de in 4.6.3. genoemde herroepingstermijnen zijn afgelopen, dan wel op een vroeger tijdstip, namelijk op het ogenblik dat de jachtarchitect op verzoek van de opdrachtgever met de uitvoering van de opdracht is aangevangen.
- 4.6.3. Herroepingsmogelijkheid:
  - 4.6.3.1. De jachtarchitect kan binnen drie werkdagen na de aanvaarding zijn aanbidding herroepen zonder schadelijktig te zijn.
  - 4.6.3.2. De opdrachtgever kan binnen drie werkdagen na zijn aanvaarding van de aanbidding die aanvaarding herroepen zonder schadelijktig te zijn.

4.7. Nodige vervolgwerkzaamheden.

Wanneer ter wille van de totstandkoming van een in 4.1., 4.2. of 4.5. genoemd onderdeel het volgens de jachtarchitect nodig is reeds een deel van de in een volgend onderdeel genoemde werkzaamheden te verrichten, dan is deze verplicht de opdrachtgever op de hoogte te brengen van de consequenties die hieruit voortvloeien.

4.8. Levertijd.

- 4.8.1. Een overeengekomen levertijd is geen fatale termijn, tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen.
- 4.8.2. Op het moment dat de jachtarchitect overschrijding van de levertijd verwacht, dient hij de opdrachtgever, schriftelijk en onder vermelding van de gronden, hiervan op de hoogte te stellen.
- 4.8.3. De jachtarchitect wordt geacht niet eerder in verzuim te zijn dan indien de levertijd met meer dan 20% is overschreden als gevolg van aan de jachtarchitect toe te rekenen oorzaken.

5. HET BOUWRECHT

5.1. Verrijking van het bouwrecht.

De opdrachtgever verkrijgt door het betalen van het voor 4.2.3. verschuldigde honorarium het bouwrecht volgens 1.16.1., tenzij anders is overeengekomen.

5.2. Verrijking van het seriebouwrecht.

Het seriebouwrecht volgens 1.16.2. dient uitdrukkelijk door partijen te worden overeengekomen.

5.3. Exclusief (serie-)bouwrecht.

- 5.3.1. Het exclusieve (serie-)bouwrecht volgens 1.16.3. dient uitdrukkelijk tussen partijen te worden overeengekomen. Het wordt verleend aan een natuurlijke- of rechtspersoon; het is niet gebonden aan een mal en/of aan een computerbestand, beelddrager of andere informatiedrager.
- 5.3.2. Exclusief seriebouwrecht zal als regel slechts worden verleend indien de opdrachtgever zich verbindt binnen een bepaald tijdsbestek een bepaald aantal exemplaren te bouwen en/of het honorarium voor dat bepaalde aantal te voldoen.
- 5.3.3. Het exclusieve seriebouwrecht gaat pas in door betaling van het honorarium verschuldigd volgens 4.2.3., 10.1.3. en 12.1.3., of volgens 4.2.3., 10.1.4. en 12.1.4.
- 5.3.4. Indien seriebouw, waarvoor exclusief seriebouwrecht is verleend, niet wordt aangevangen of wordt gestopt, kan de jachtarchitect de opdrachtgever schriftelijk verzoeken de bouw aan te vangen of voort te zetten. Indien de opdrachtgever een jaar na dit schriftelijke verzoek de bouw niet heeft aangevangen of voortgezet en/of het honorarium voor deze aangevangen of voortgezette bouw niet heeft voldaan, vervallen al zijn rechten tot het bouwen of doen bouwen van het betreffende type vaarttuig.

5.4. Uitvoering.

- 5.4.1. Het ontwerp mag slechts worden uitgevoerd overeenkomstig de tekeningen, de berekeningen en het bestek die de jachtarchitect daartoe ter beschikking heeft gesteld; het is de opdrachtgever of de bouwer niet toegestaan, daarin eigenmachtig wijzigingen aan te brengen of te doen aanbrengen.
- 5.4.2. Indien de bouwer een andere constructie of uitvoering noodzakelijk of wenselijk acht, dient hij dit - voorafgaand aan de uitvoering - met de jachtarchitect te overleggen.

6. VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE JACHTARCHITECT

6.1. Voldoen aan eisen.

De jachtarchitect is ervoor verantwoordelijk dat zijn ontwerp voldoet aan redelijke eisen van deugdelijkheid en bruikbaarheid en aan de andere eisen, die de opdrachtgever bewijsbaar aan de jachtarchitect heeft medegedeeld vanaf het geven van de opdracht tot het gereedkomen van het voorontwerp met bestek.

6.2. Opdrachtgever attenderen.

Indien de jachtarchitect meent dat de in 6.1. bedoelde eisen niet in het ontwerp kunnen worden verwezenlijkt, is hij verplicht de opdrachtgever daar tijdig op te wijzen.

6.3. Correcte uitvoering.

De jachtarchitect is verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van het reken- en tekenwerk voor het ontwerp; hij is niet verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van het ontwerp door de werf.

6.4. Esthetische waardering.

De esthetische waardering van het ontwerp is geen grond voor de beoordeling van de vraag of de jachtarchitect aan zijn opdracht heeft voldaan.

7. BEVOEGDHEDEN EN RECHTEN VAN DE JACHTARCHITECT

7.1. Bevoegdheden bij bouwbegeleiding.

- 7.1.1. Een opdracht tot bouwbegeleiding brengt voor de jachtarchitect de bevoegdheid mee om, zonder dat daarvoor toestemming van de opdrachtgever wordt vereist, de bouwer afwijkingen te gelasten van bestek en tekeningen, voor zover deze afwijkingen inhouden wijzigingen van constructievoorschriften, of uit esthetisch oogpunt gewenste veranderingen in onderdelen der vormgeving; een en ander mits:
  - a. deze wijzigingen binnen het raam van de bouwopdracht blijven;
  - b. de praktische bruikbaarheid van het vaarttuig voor het door de opdrachtgever beoogde doel niet daaronder lijdt;
  - c. de overeengekomen bouwsom en levertijd daardoor niet worden overschreden.
- 7.1.2. De jachtarchitect aan wie de bouwbegeleiding is opgedragen is - met uitsluiting van anderen - bevoegd te beoordelen of het werk zo ver is gevorderd dat, gezien de toestand op de dag van opnemings, de bouwer recht heeft op betaling van de gedeeltelijke of gehele bouwsom, overeenkomstig de bepalingen van het bouwcontract.

7.2. Neerleggen van de opdracht.

7.2.1. In de navolgende gevallen is de jachtarchitect in ieder geval bevoegd tot het neerleggen van de opdracht of althans tot ontbinding van de overeenkomst over te gaan, één en ander onverminderd het recht van de jachtarchitect schadevergoeding te vorderen indien:

- a. na de aanvaarding van de opdracht aan de jachtarchitect omstandigheden ter kennis komen die de jachtarchitect goede grond geven te vrezen dat de opdrachtgever niet aan zijn verplichtingen zal voldoen;
- b. de jachtarchitect de opdrachtgever bij aanvaarding van de overeenkomst heeft gevraagd zekerheid te stellen voor de nakoming van zijn verplichtingen en deze zekerheid uitblijft dan wel onvoldoende is.

7.2.2. Indien zich omstandigheden voordoen met betrekking tot personen en/of materiaal waarvan de jachtarchitect zich bij de uitvoering van de opdracht bedient of zich pleegt te bedienen, welke van dien aard zijn dat de uitvoering van de opdracht onmogelijk wordt dan wel dermate bezwaarlijk en/of onevenredig kostbaar wordt, dat de naleving van de opdracht in redelijkheid niet meer kan worden gevegd, dan is de jachtarchitect bevoegd de opdracht naast zich neer te leggen of althans de overeenkomst te ontbinden.

7.2.3. Indien de jachtarchitect overlijdt, hebben zowel zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden als de opdrachtgever het recht de opdracht op deze grond voortijdig te beëindigen.

7.3. Berekeningen.

De resultaten van de gemaakte berekeningen worden in het ontwerp verwerkt; de berekeningen worden niet afgegeven.

7.4. Eigendomsrecht en auteursrecht.

7.4.1. Eigendom van de jachtarchitect blijven alle originelen en kopieën van schetsen, tekeningen, berekeningen, ramingen, bestekken, begrotingen, rapporten, computerbestanden, beeld dragers en alle andere informatiedragers alsook modellen en maquettes, ongeacht of deze aan de opdrachtgever of aan derden ter hand zijn gesteld.

7.4.2. Het auteursrecht ingevolge de auteurswet 1912 en/of het uitsluitend recht op een tekening of model ingevolge de Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen en Modellen met betrekking tot de ontwerpen, productietekeningen, schetsen, foto's en alle andere afbeeldingen van het ontwerp van een deel daarvan, de maquettes, modellen en bouwmodellen, alsmede alle voorwerpen, computerbestanden, beeld dragers of andere informatiedragers die van het ontwerp of een deel daarvan een afbeelding of voorstelling vormen, komt met uitsluiting van ieder ander toe aan de jachtarchitect.

7.4.3. Gebruik of vervaemding van voornoemde afbeeldingen, informatiedragers of mallen is uitsluitend toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de jachtarchitect.

7.4.4. Indien de opdrachtgever beschikt over een computerbestand, een beeld drager of een andere informatiedrager waarop het ontwerp geheel of gedeeltelijk is vastgelegd, of over een mal die is vervaardigd voor de productie van het vaarttuig of delen daarvan, dan is hij verplicht tot geheimhouding met betrekking tot deze informatie.

7.5. Andere rechten.

- 7.5.1. De jachtarchitect is bevoegd een ontwerp te leveren dat afwijkt van hetgeen is overeengekomen indien het betreft wijzigingen welke vereist zijn om te voldoen aan toepasselijke al dan niet wettelijke voorschriften of indien het geringe wijzigingen betreft die een verbetering betekenen.
- 7.5.2. Zolang niet het tegendeel is bedongen is de jachtarchitect gerechtigd zijn ontwerpen zelf uit te voeren of door of voor anderen dan de oorspronkelijke opdrachtgever te doen uitvoeren.
- 7.5.3. De jachtarchitect heeft het recht van het uit- en inwendige van het vaarttuig afbeeldingen te maken of te doen maken en deze te veelevoudigen en openbaar te maken.

7.6. Naamtekenen.

- 7.6.1. De jachtarchitect heeft het recht de materiële verwezenlijking van zijn ontwerp te voorzien van zijn naam of naamteken, mits dit het uiterlijk of het gebruik van het vaarttuig niet schaadt.
- 7.6.2. Onverlet zijn overige rechten bij inbreuk op zijn auteursrecht kan de jachtarchitect eisen, dat zijn naam of naamteken van het vaarttuig wordt verwijderd indien door wijzigingen, zonder zijn goedkeuring aangebracht, dit vaarttuig van karakter of gehalte is veranderd.
- 7.7. Prijzen en onderscheidingen.

Prijzen, onderscheidingen en dergelijke die met een ontwerp of met de uitvoering ervan worden verkregen vanwege zijn hoedanigheden als ontwerp, zijn eigendom van de jachtarchitect.

8. AANSPRAKELIJKHEID VAN DE JACHTARCHITECT

8.1. Aansprakelijkheid voor schade

8.1.1. De jachtarchitect aanvaardt slechts aansprakelijkheid voor door de opdrachtgever geleden schade die het gevolg is van een toerekenbare tekortkoming bij de nakoming van zijn verbintenis of uit onrechtmatige daad.

8.1.2. De jachtarchitect is gerechtigd de schade op eigen kosten te doen beperken of ongedaan te maken.

8.1.3. De jachtarchitect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de schade die het gevolg is van opzet of grove schuld van niet leidinggevende ondergeschikten en andere personen waarvan bij de uitvoering van de opdracht gebruik wordt gemaakt.

8.1.4. De jachtarchitect is niet aansprakelijk voor schade die bestaat uit of het gevolg is van gebreken met betrekking tot de hoedanigheid en de kwaliteit en/of de geschiktheid van materialen en andere zaken waarvan het gebruik door de opdrachtgever is voorgeschreven of die door hem zijn geleverd.

8.1.5. De jachtarchitect is niet aansprakelijk voor schade die na de oplevering van het vaartuig is ontstaan als gevolg van niet ter zake kundig gebruik, van gebrek aan zorgvuldigheid, en/of normale slijtage of die is veroorzaakt doordat de gebruiker of derden aan het vaartuig wijzigingen aanbrachten.

8.1.6. De jachtarchitect is niet aansprakelijk voor schade die de opdrachtgever lijdt als gevolg van handelingen of nalatigheden van bouwers of leveranciers in strijd met de tekeningen, het bestek en/of de verdere voorwaarden, tenzij hem ten aanzien van de daarop uit te oefenen controle enige toerekenbare tekortkoming in de zin van **8.1.1.** kan worden verweten.

8.2. Andere aansprakelijkheden.

8.2.1. De jachtarchitect is niet aansprakelijk voor fouten met betrekking tot onderdelen van het vaartuig die niet door hemzelf of onder zijn verantwoordelijkheid zijn ontworpen, of die niet onder zijn toezicht zijn uitgevoerd. Evenmin is hij daarvoor aansprakelijk als de aansprakelijkheid bij bestek of contract van aanname of levering is overgedragen aan de werf of leverancier.

8.2.2. De jachtarchitect is aansprakelijk voor het technisch inpassen van onderdelen van het vaartuig, ontworpen en gefabriceerd door derden, indien de jachtarchitect meent dat dergelijke onderdelen verantwoord zijn; hij is echter niet verantwoordelijk voor de werking of de te verwachten resultaten van dergelijke onderdelen.

8.2.3. De jachtarchitect stelt prijsschattingen steeds naar zijn beste vermogen doch vrijblijvend op; hij is niet aansprakelijk indien blijkt dat het vaartuig of enig onderdeel daarvan niet voor de geschatte prijs tot stand kan worden gebracht.

8.2.4. De aansprakelijkheid van de jachtarchitect is beperkt tot de helft van het hem toekomende honorarium.

8.2.5. De jachtarchitect is niet aansprakelijk indien zijn ontwerp voldoet aan de volgende voorwaarden:

- het is uitgevoerd conform de ontvangen opdracht;
- het voldoet aan de 'Europese Richtlijn Pleziervaartuigen' en/of aan de voorschriften van een ter zake van het betreffende vaartuigtype erkend classificatiebureau.

8.3. Beëindiging van de aansprakelijkheid.

8.3.1. De aansprakelijkheid van de jachtarchitect eindigt met een geslaagde technische proefvaart.

8.3.2. Iedere vordering jegens de jachtarchitect, behalve die welke door de jachtarchitect uitdrukkelijk schriftelijk is erkend, vervalt door het enkele verloop van twaalf maanden na het ontstaan van die vordering.

9. RECHTEN EN Plichten VAN DE OPDRACHTGEVER

9.1. Bescherming van het ontwerp.

9.1.1. Het is aan de opdrachtgever niet toegestaan iets te wijzigen aan de ontwerp- en productietekeningen, de bestekken of de vaartuigen zelf - althans het ontwerp betreffende - zonder schriftelijke toestemming van de jachtarchitect.

9.1.2. De opdrachtgever c.q. zijn rechtsopvolger is, behoudens in geval van reparaties of onderhoudswerkzaamheden, verplicht tot geheimhouding van alle door de jachtarchitect in verband met de opdracht aan hem verstrekte ontwerpen, productietekeningen, schetsen, modellen en alle andere voorstellingen van het ontwerp, het is de opdrachtgever uitdrukkelijk niet toegestaan deze te tonen of ter beschikking te stellen aan derden die deze ten eigen behoeve of voor anderen zouden kunnen aanwenden.

9.2. Onderzoek en reclamering.

9.2.1. De opdrachtgever dient het vaartuig na gehouden proefvaart bij oplevering te onderzoeken. Hierbij dient de opdrachtgever na te gaan of het vaartuig aan de opdracht beantwoordt.

9.2.2. Worden zichtbare gebreken of tekortkomingen geconstateerd waarvoor de jachtarchitect in gevolge de opdracht

aansprakelijk is, dan dient de opdrachtgever deze bij de oplevering schriftelijk aan de jachtarchitect te melden.

9.2.3. Niet zichtbare gebreken waarvoor de jachtarchitect in gevolge de opdracht aansprakelijk is, dient de opdrachtgever binnen tien dagen na ontdekking doch uiterlijk binnen 6 maanden na proefvaart of aflevering schriftelijk te melden aan de jachtarchitect.

9.3. Publiciteit.

9.3.1. Bij opdrachten voor seriebouw is de opdrachtgever gerechtigd voor reclame- en publiciteitsdoeleinden het algemeen plan en foto's van het ontwerp vaartuig te publiceren; andere tekeningen van het ontwerp mogen uitsluitend met schriftelijke toestemming van de jachtarchitect door de opdrachtgever worden gepubliceerd.

9.3.2. In alle andere gevallen mogen door de opdrachtgever tekeningen of foto's van het ontwerp vaartuig uitsluitend worden gepubliceerd na voorafgaande schriftelijke toestemming van de jachtarchitect.

9.3.3. Opdrachtgever en bouwer zijn bij publicatie van tekeningen, foto's of beschrijvingen van het ontwerp vaartuig gehouden:

- de naam van de jachtarchitect als ontwerper te vermelden;
- het auteursrecht van de jachtarchitect te vermelden;
- de jachtarchitect een exemplaar van de publicatie of een kopie daarvan toe te zenden.

9.4. Beëindiging van de opdracht.

9.4.1. Indien de opdracht schriftelijk door de opdrachtgever wordt beëindigd anders dan op grond van het feit dat de jachtarchitect in de nakoming van zijn verbintenis is tekort geschoten, kan de opdrachtgever een opdracht voor een ontwerp herroepen, mits hij de jachtarchitect betaalt:

- het honorarium dat deze zou toekomen bij voltooiing van het aan de orde zijnde onderdeel van de opdracht, volgens de indeling in **10.3.1.**;
- de eventueel reeds door de jachtarchitect gemaakte onkosten en betaalde voorschotten;
- de onkosten en voorschotten, voortvloeiende uit eventueel door de jachtarchitect voor de verdere vervulling van de opdracht reeds aangegane verbintenissen.

9.4.2. Indien de opdrachtgever overlijdt, is de opdracht niet uit dien hoofde ontbonden.

HONORERING

10. HONORARIUM-BEPALING

10.1. Het ontwerphonorarium.

10.1.1. Voor het één maal doen uitvoeren van een ontwerp, waarvan de bouwsom naar verwachting meer bedraagt dan € 50.000, kan het ontwerphonorarium voor een ontwerp worden berekend uit de bouwsom, bedoeld in **1.13.** en **10.2.**, volgens een geadviseerd tarief zoals bedoeld in **1.18.**, tenzij een van de volgende leden van dit artikel van toepassing is.

10.1.2. Voor een identieke tweede uitvoering is als ontwerphonorarium 50% verschuldigd van het dan geldende ontwerphonorarium voor de eerste uitvoering voor wat betreft **1.8.**

10.1.3. Voor de bouw van een kleine serie wordt het verschuldigde ontwerphonorarium als volgt berekend:

* voor de eerste uitvoering 100% van het ontwerphonorarium conform **10.1.1.**;

* voor de tweede uitvoering 50% van het voor de eerste uitvoering verschuldigde ontwerphonorarium;

* verder voor de volgende uitvoeringen telkens 10% minder, echter met dien verstande dat het verschuldigde ontwerphonorarium ten minste 20% van het volledige ontwerphonorarium bedraagt.

10.1.4. Voor de bouw van een grote serie is voor elk gefabriceerd casco het ontwerphonorarium voor het ontwerp verschuldigd volgens een geadviseerd tarief zoals genoemd in para **1.18. sub d**

10.1.5. Behalve op de hierboven omschreven wijze, namelijk:

a. op grondslag van een percentage van de bouwsom, kan het honorarium ook worden bepaald;

b. op grondslag van de tijd, besteed aan de vervulling van de opdracht;

c. op een, vooraf tussen partijen schriftelijk overeengekomen, vast bedrag;

d. naar enige andere, tussen partijen overeengekomen maatstaf.

10.2. Bepaling van bouwsom en ontwerphonorarium.

10.2.1. In de bouwsom, zijnde de verkoopprijs af werf exclusief BTW, zijn begrepen:

- de door de werf opgegeven contractprijs (zonder aftrek van eventuele inruil en exclusief eventuele garantievoorwaarden);
- de waarde van de door de werf vanwege de opdrachtgever te leveren materialen en/of onderdelen van het vaartuig, met de kosten van verwerking, alsmede de lonen van door hem bezigde arbeiders;
- de waarde van verwerkte oude materialen berekend als nieuwe materialen, met de kosten van verwerking;

d. de kosten van alle technische apparatuur aan boord, met inbegrip van de installatie- en aansluitkosten daarvan.

10.2.2. Indien een opgedragen ontwerp niet tot uitvoering komt, wordt bij gebreke van bovengenoemde gegevens de bouwsom definitief bepaald op het door de jachtarchitect geschatte bedrag.

10.2.3. Als richtlijn voor het bepalen van het ontwerphonorarium wordt de door de jachtarchitect geschatte bouwsom aangehouden. Het definitieve ontwerphonorarium wordt berekend over de werkelijke bouwsom van het vaartuig, conform **10.2.1.**

10.2.4. Indien door latere eisen van de opdrachtgever de bouwsom groter wordt, zal het ontwerphonorarium naar billijkheid worden verhoogd, indien de werkzaamheden van de jachtarchitect hierdoor ook worden vermeerderd.

10.2.5. Indien bij de bouw van de eerste drie vaartuigen, vallende onder **10.1.3.** en/of **10.1.4.**, blijkt dat de bouwkosten meer dan 10% afwijken van de geschatte bouwsom, dan wordt het reeds bepaalde ontwerphonorarium aan de hand van de verkregen gegevens gecorrigeerd en definitief vastgesteld.

10.3. Onderverdeling ontwerphonorarium.

10.3.1. Voor de honorering van een ontwerp geldt voor de in **1.8.** genoemde onderdelen daarvan de volgende percentsgewijze onderverdeling als richtlijn:

- conceptontwerp 15%
- voorontwerp 25%
- definitief ontwerp 60%

10.3.2. Indien een vaartuig volgens het ontwerp van de jachtarchitect tot stand is gekomen, waarbij één of meer van de in **10.3.1.** genoemde werkzaamheden overbodig zijn gebleken en derhalve niet zijn verricht, kan de opdrachtgever hieraan geen recht ontnemen tot verlaging van het honorarium.

10.4. Afwijking ontwerphonorarium.

10.4.1. Indien door de opdrachtgever tijdens de voorbereiding van de bouw meer dan twee varianten op het conceptontwerp worden verlangd, kan voor elke volgende variant een derde deel van het in **10.3.1. sub a** voor het conceptontwerp gestelde percentage in rekening worden gebracht.

10.4.2. Indien de opdrachtgever exclusief bouwrecht wenst, ligt het ontwerphonorarium wat betreft **1.8.** hoger dan in **10.1.** is bepaald; het wordt in onderling overleg vastgesteld, afhankelijk van de te verwachten productie.

10.4.3. Indien de bouwsom voor een eenmalig ontwerp beneden € 50.000,00 blijft, kan het ontwerphonorarium van de jachtarchitect worden bepaald volgens een door partijen te sluiten overeenkomst.

10.4.4. Indien voor een gedeelte van een ontwerp voor een jacht een geadviseerd tarief zoals bedoeld in **1.18. sub b** van toepassing is en voor een ander gedeelte het tarief zoals bedoeld in **1.18. sub a**, of voor een bedrijfsvaartuig de tarieven **sub c** en **sub b**, dan wordt het honorarium voor elk gedeelte berekend naar de bouwkosten voor dat gedeelte en het daarbij behorende percentage van die bouwkosten.

10.4.5. Voor verbouwingen en reparaties wordt het honorarium bepaald volgens een tarief zoals bedoeld in **1.18. sub a**. Als grondslag voor het honorarium worden de verbouwingkosten of reparatiekosten genomen.

10.4.6. Bij een opdracht voor een ontwerp, niet vallende onder de hierboven genoemde Regels, wordt het ontwerphonorarium met deze Regels als grondslag in onderling overleg naar billijkheid bepaald.

10.4.7. Indien de jachtarchitect de opdracht neerlegt vanwege de in **7.2.1.** of **7.2.2.** genoemde omstandigheden, heeft hij recht op honorarium voor de reeds verrichte arbeid, op de onkosten en voorschotten reeds door hem als jachtarchitect gemaakt, benevens op de onkosten en voorschotten, voortvloeiende uit eventueel door hem als jachtarchitect voor de verdere vervulling van de opdracht reeds aangegane verbintenissen.

10.5. Honorarium voor extra ontwerpwerkzaamheden en bouwbegeleiding.

10.5.1. Het honorarium voor de volgende extra ontwerpwerkzaamheden wordt, in overleg met de opdrachtgever, afzonderlijk bepaald in verhouding tot de daaraan voor de jachtarchitect en zijn personeel verbonden arbeid:

- het verzamelen door de jachtarchitect van gegevens van bijzondere aard, nodig voor het maken van het ontwerp, voor zover zij niet door de opdrachtgever worden verstrekt;
- het maken van geheel of gedeeltelijk nieuwe tekeningen, berekeningen, bestek of begroting, als de opdrachtgever ingrijpende wijzigingen verlangt in het reeds gemaakte werk;
- andere ontwerpwerkzaamheden, die buiten het gewone ontwerpwerk vallen.

10.5.2. Het honorarium voor de bouwbegeleiding wordt, in overleg met de opdrachtgever, in principe bepaald in uurregie, in verhouding tot:

- de door de jachtarchitect en zijn personeel daaraan te besteden arbeid;
- de afstand tot en de verbindingsmogelijkheden met de werf.

10.6. Honorarium voor andere werkzaamheden.

Voor de in 4.1. h t/m k genoemde werkzaamheden is aan de jachtarchitect een honorarium verschuldigd, berekend naar de jachtduur van de werkzaamheden en de belangrijkheid van de opdracht.

10.7. Honorering van adviseurs.

Adviseurs voor speciale technische installaties, voor het interieur of voor speciale delen van het ontwerp, worden in overleg met de jachtarchitect benoemd door de opdrachtgever. De honorering van deze adviseurs komt voor rekening van de opdrachtgever.

10.8. Belasting Toegevoegde Waarde.

Alle uit deze 'Regels & Voorwaarden' voortvloeiende honoraria en andere vergoedingen worden verhoogd met de wettelijk voorgeschreven Belasting Toegevoegde Waarde (BTW).

11. BIJKOMENDE KOSTEN

11.1. Onkostenvergoeding.

Ten laste van de opdrachtgever komen:

- de reis- en verblijfkosten, die de jachtarchitect en zijn personeel hebben gemaakt ten behoeve van de vervulling van de opdracht;
- de kosten van het vermenigvuldigen van de tekeningen, bestekken, bijlagen en andere bescheiden;
- kosten gemaakt bij het aangaan van contracten en vertaalkosten;
- kosten van keuring en/of beproeving van materialen, voorzover die niet op de werf of in de fabrieken van installateurs kunnen geschieden;
- kosten van modelproeven;
- kosten van classificatiebureau's, scheepvaartinspectie, en andere keuringsinstanties;
- kosten van door de opdrachtgever verlangde foto's en modellen;
- kosten van advertenties, porti, zegels, telefoon, fax, telegraaf, telex, registratie enz.;
- kosten van rechtsaangelegenheden en scheidsgingen tegenover derden.

11.2. Niet nakomen verplichtingen.

Is de opdrachtgever in gebreke of in verzuim met het nakomen van één of meer van zijn verplichtingen, dan komen alle redelijke kosten ter verkrijging van voldoening in der minne voor rekening van de opdrachtgever. In ieder geval is de opdrachtgever hiervoor verschuldigd:

- over de eerste € 3.000,00 van de niet nagekomen verplichtingen: 15%
- over het meerdere tot € 6.000,00: 10%
- over het meerdere tot € 15.000,00: 8%
- over het meerdere tot € 60.000,00: 5%
- en over het meerdere: 3%.

Indien de jachtarchitect aantoonbaar hiervoor hogere kosten te hebben gemaakt die redelijkerwijs noodzakelijk waren, dan komen ook deze voor vergoeding in aanmerking.

11.3. Kosten gerechtelijke of andere bijstand.

Indien:

- de jachtarchitect en de opdrachtgever met betrekking tot een overkomst waarop deze 'Regels & Voorwaarden' van toepassing zijn een gerechtelijke, arbitrale of een andere procedure voeren en
- de opdrachtgever door de in kracht van gewijsde gegane gerechtelijke, arbitrale of andere uitspraak volledig of in overwegende mate in het ongelijk wordt gesteld, dan is de opdrachtgever jegens de jachtarchitect de door de jachtarchitect gemaakte kosten van rechtsbijstand verschuldigd in alle instanties, behoudens voor zover de opdrachtgever aantoonbaar dat deze onredelijk hoog zijn.

12. INVORDERBAARHEID

12.1. Het ontwerphonorarium.

Indien niet anders met de opdrachtgever is overeengekomen, is het ontwerphonorarium invorderbaar als volgt:

12.1.1. Voor ontwerpen vallende onder 10.1.1.:

- voor deelopdrachten, zoals een opdracht uitsluitend voor het maken van het **conceptontwerp** conform 1.8.1. en/of voor het **voortontwerp** conform 1.8.2. is het ontwerphonorarium invorderbaar in twee gelijke termijnen, waarvan de eerste vervalt bij het verstrekken en de laatste bij het voltooien van de opdracht;
- bij een opdracht voor een (volledig) **ontwerp** conform 1.8. is het ontwerphonorarium invorderbaar in drie of meer termijnen, waarvan de eerste moet worden betaald bij het verstrekken en de laatste bij het voltooien van de opdracht.

12.1.2. Voor ontwerpen vallende onder 10.1.2.: bij levering van de tekeningen.

12.1.3. Voor ontwerpen vallende onder 10.1.3.:

- een derde deel van het voor het eerste vaartuig verschuldigde honorarium bij het verlenen van de opdracht, een derde deel bij de kiellegging van het eerste naar dit ontwerp te bouwen vaartuig en een derde deel na de geslaagde proefvaart van het eerste vaartuig;
- voor elk volgend naar dit ontwerp te bouwen vaartuig: zodra het casco gereed is of de werf verlaat.

12.1.4. Voor ontwerpen vallende onder 10.1.4.:

- het honorarium voor het eerste tiental vaartuigen: bij het verlenen van de opdracht tot het maken van het ontwerp;
- het honorarium voor het tweede tiental vaartuigen: zodra het ontwerp zo ver gereed is, dat met de bouw van de mallen of casco's kan worden begonnen;
- het honorarium voor het 21ste naar dit ontwerp te bouwen en daarop volgende vaartuigen: zodra het casco daarvan gereed is of de werf verlaat.

12.2. Honorarium voor bouwbegeleiding.

Dit is invorderbaar naar evenredigheid met de vordering van de werkzaamheden, zodanig dat vóór de technische proefvaart minimaal 90% van het voor de bouwbegeleiding verschuldigde honorarium is voldaan.

12.3. Honorarium voor andere werkzaamheden

Dit is invorderbaar naar evenredigheid met de vordering van de werkzaamheden.

12.4. Onkosten en voorschotten.

De door de jachtarchitect conform 11.1. betaalde onkosten en voorschotten zijn terstond invorderbaar.

12.5. **Vertraging.** Indien de vervulling van een door de jachtarchitect aanvaarde opdracht wordt vertraagd door omstandigheden, die hem redelijkerwijze niet kunnen worden aangerekend, is de opdrachtgever verplicht de jachtarchitect de kosten en schaden te voldoen die voortvloeien uit de door de jachtarchitect voor de vervulling van de opdracht aangegane verbintenissen, terwijl de jachtarchitect zijnerzijds deze kosten en schaden zoveel mogelijk moet beperken. Indien een dergelijke vertraging langer dan twee maanden heeft geduurd, is de jachtarchitect bevoegd, in afwijking van het bepaalde in 12.1. het honorarium voor de reeds verrichte arbeid te vorderen.

12.6. Betaling.

12.6.1. Betaling door de opdrachtgever dient te geschieden binnen 30 dagen na indiening van de declaratie. Bij overschrijding van de betalingstermijn is de opdrachtgever steeds onmiddellijk in verzuim en dan is de opdrachtgever vanaf de vervaldag tot de dag der algehele voldoening aan de jachtarchitect rente verschuldigd ter hoogte van de wettelijke rente vermeerderd met 3%.

12.6.2. Door de opdrachtgever gedane betalingen strekken steeds ter afdoening in de eerste plaats van alle verschuldigde rente en kosten, in de tweede plaats van opeisbare declaraties die het langst open staan, zelfs al vermeldt de opdrachtgever dat de voldoening betrekking heeft op een latere declaratie.

12.6.3 De opdrachtgever doet afstand van enig recht op verrekening van over en weer verschuldigde bedragen. Garantieaanspraken schorten de betalingsverplichtingen van de opdrachtgever niet op.

12.7. Afrekening honoraria bij seriebouw.

Bij seriebouw is de jachtarchitect gerechtigd om bij de seriebouwer de afrekening der verschuldigde honoraria door een onafhankelijke deskundige te doen controleren.

12.8. Bijzondere omstandigheden.

In geval van liquidatie, faillissement, surséance van betaling of curatele van de opdrachtgever zullen de verplichtingen van de opdrachtgever onmiddellijk opeisbaar zijn.

D I V E R S E N

13. GESCHILLEN

13.1. **Toepasselijk recht.** Op elke overeenkomst tussen de jachtarchitect en de opdrachtgever is Nederlands recht van toepassing.

13.2. Beslechting

13.2.1. Alle geschillen – daaronder mede begrepen die, welke slechts door één der partijen als zodanig worden beschouwd – die tussen de opdrachtgever en de architect of hun rechtsopvolgers of rechtsverkrijgenden ontstaan naar aanleiding van de opdracht, dan wel van overeenkomsten die daarvan een uitvloeisel zijn, worden, met uitsluiting van de gewone rechter, beslecht door arbitrage overeenkomstig het arbitragereglement van de Stichting Transport And Maritime Arbitration (TAMARA arbitrage).

13.2.2. Indien bij een in kracht van gewijsde gegaan rechterlijk vonnis een uitspraak van het scheidsgerecht geheel of gedeeltelijk nietig wordt verklaard, heeft ieder der partijen het recht het geschil, voor zover het dientengevolge onbeslist is

gebleven, opnieuw overeenkomstig dit artikel te doen beslechten. De vordering vervalt, indien zij bij de in lid 1 genoemde Stichting aanhangig wordt gemaakt later dan drie maanden na het in kracht van gewijsde gaan van het rechterlijk vonnis. Degene die als scheidsman of secretaris aan de nietig verklaarde uitspraak heeft medegewerkt, zal aan de nieuwe behandeling niet mogen medewerken.

13.3. Consument - opdrachtgever.

Indien de opdrachtgever consument is of indien in zijn bedrijf of praktijk drie of minder dan drie personen werkzaam zijn (inclusief de opdrachtgever zelf), heeft hij het recht gedurende een maand nadat de jachtarchitect zich schriftelijk op deze bepaling heeft beroepen, te kiezen voor beslechting van het geschil door de, volgens de wet of het toepasselijke internationale verdrag bevoegde, burgerlijke rechter.

14. SLOTBEPALINGEN

14.1. Wijziging.

14.1.1. De ledenvergadering van de N.B.J.A. heeft het recht de geldende 'Regels & Voorwaarden' naar omstandigheden te wijzigen.

14.1.2. Een wijziging zal bindend zijn tussen opdrachtgever en jachtarchitect voor opdrachten verstrekt ten minste zeven dagen na deponering van die wijziging ter Griffie van de Arrondissementsrechtbank te Haarlem.

14.2. **Afwijkingen.** Van de bepalingen van deze 'Regels & Voorwaarden' kunnen opdrachten en jachtarchitect in onderling overleg afwijken.

14.3. **Benaming.** Deze 'Regels & Voorwaarden' kunnen worden vermeld als 'Regels & Voorwaarden 2005' van de Nederlandse Bond van Jachtarchitecten" of kortweg als "**R & V 2005 N.B.J.A.**".

GEDEPONEERD TER GRIFFIE VAN DE
ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE HAARLEM d.d. 21
FEBRUARI 1968. LAATSTELIJK GEWIJZIGD EN
GEDEPONEERD TER GRIFFIE VAN DE
ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE HAARLEM d.d. 25
mei 2005.

© 1968, 1979, 1995, 2001, 2004, 2005: N.B.J.A. R & V 2005